

COLLECTIEPLAN

2018-2023

Affiche van Henri Cassiers voor stokerij Notermans, 1900-1903 [JM 00.0094.00]

INHOUD

Inleiding	3
Context	4
Positionering van de collectie	4
Eigendom en schaal van de collectie	4
Collectiebeschrijving	5
Collectiegeschiedenis	5
Collectieprofiel	6
Herkennen en verzamelen	10
Verzamelen	10
Actief verzamelen	10
Passief verzamelen	10
Selectiecriteria voor verwerving	11
Prioriteiten	11
Procedures	11
Waarderen	12
Selectiecriteria	12
Pilotproject rond waarderen	12
Immaterieel erfgoed (ICE)	13
Inventariseren	14
Collectieregistratie	14
Thesaurus	16
Digitalisering	16
Behoud en beheer	18
Preventieve conservering	18
Binnenklimaat in de museumruimtes	18
Centraal depot	18
Depotruimtes in het museum	19
Specifieke collecties	20
Actieve conservering en restauratie	20
Veiligheidszorg	20
Gebruik van de collectie	22
Onderzoek naar de collectie	22
Presentatie en exploitatie	23
Bruikleenverkeer	23
Actiepunten	24
Bijlage	27

Inleiding

Het Jenevermuseum, ondergebracht in een voormalige landbouwstokerij in een stedelijk omgeving, is hét museum voor de Belgisch gedistilleerde drank in het algemeen en jenever in het bijzonder. Dit collectieplan is een houvast voor alles wat met het beheer van de materiële en immateriële museumcollecties, inclusief de collectie van het documentatiecentrum, te maken heeft.

- Het collectieplan biedt een heldere beschrijving van de collectie, zowel van de op dit moment geregistreerde collectiestukken als van de voorlopig nog niet geregistreerde collectie: hoe is ze ontstaan, wat wordt ermee gedaan, hoe zal ze zich verder ontwikkelen?
- Het collectieplan is een beleidsinstrument dat de krachtlijnen bepaalt van het collectiemanagement en vult zo het beleidsplan van het museum aan.
- Het collectieplan is ook een pragmatisch en richtinggevend werkinstrument voor iedereen die werkt met de collectie. Het dient als basis voor het uitwerken van de procedures voor de verschillende aspecten van het collectiebeleid en brengt de problemen in kaart die zich rond de collectie voordoen, zodat de nodige acties voorgesteld en ondernomen kunnen worden. Voor het opstellen en/of herbekijken van de procedures omtrent het omgaan met collectie wordt gebruik gemaakt van Spectrum, het internationale handboek voor collectiemanagement.

Het collectieplan bouwt verder op het collectieplan 2014-2017. Voor alle museummedewerkers en voor de museumvrijwilligers is dit collectieplan het beleids- en actieplan waarop zij zich kunnen baseren bij het omgaan met de collectie. Voor de brede erfgoedgemeenschap geeft dit collectieplan inzicht in de manier waarop het Jenevermuseum omgaat met zijn collectie.

Het collectieplan sluit aan bij de missie van het museum, zoals die beschreven is in het algemene beleidsplan 2019-2023:

Het Jenevermuseum is een kruispunt van kennis over en beleving van Belgische jenever, waar experts en gemeenschap elkaar ontmoeten, en waar zij erfgoedcollecties inzetten om samen 'jeneverwijzer' te worden.

Context

Positionering van de collectie

De verzameling van het Jenevermuseum is, ondanks hiaten, uniek in België. Geen enkel ander museum in België groepeerde op een ongebonden wijze een zo coherente groep objecten met betrekking tot de Belgisch gedistilleerde drank en tot jenever in het bijzonder. De collectie op zich is heel divers en refereert aan het economische, sociale, artistieke, gastronomische, wetenschappelijke en industriële verleden.

Internationaal heeft alleen Nederland een museum dat, ondanks een andere organisatiestructuur en een andere collectiefocus, de vergelijking met het Jenevermuseum kan doorstaan, namelijk het Nationaal Jenevermuseum Schiedam. Met de Schiedamse collega's is er jaarlijks een structureel overleg. Er wordt met hen op regelmatige basis samengewerkt onder andere op het vlak van collectieverwerving, voorbereiding en uitwisseling van tentoonstellingen. Voorts behandelen het Musée de l'Absinthe in Auvers-sur-Oise (Frankrijk) en het Spritmuseet in Stockholm (Zweden) ook het thema van gedistilleerde drank, respectievelijk vanuit het perspectief van één drank of vanuit het perspectief van één land

Verder bestaan er nog enkele kleinere verzamelingen rond sterkedrank die meestal in het verlengde van een nog bestaande stokerij tentoongesteld worden. Hun opzet – doorgaans als bezoekerscentrum en niet als een museum met oog voor de vijf museale basisfuncties – is voornamelijk commercieel.

Daarnaast zijn er in binnen- en buitenland musea die bepaalde deelaspecten van de geschiedenis van het gedistilleerd behandelen. Bijvoorbeeld, het accijnzenverhaal in het Museum van Douane & Accijnzen in Antwerpen of Rotterdam, of de geschiedenis van de wetenschappen in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen en het Museum voor de Geschiedenis van de Geneeskunde in Gent.

Eigendom en schaal van de collectie

De collectie van het Jenevermuseum is voor het grootste gedeelte (98%) eigendom van de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt. Het resterende gedeelte is eigendom van de stad Hasselt (1%) of een langdurige bruikleen (1%). De vzw geeft haar collectie in bruikleen voor een duur van 30 jaar. De afspraken in dit verband zijn geformuleerd in een afzonderlijke bruikleenovereenkomst tussen de vzw en de stad (zie bijlage).

Nieuw door de vzw verworven collectiestukken maken onmiddellijk onderdeel uit van de gesloten bruikleenovereenkomst. De stad Hasselt beschikt ook over budgetten om haar collectie uit te breiden. Bij ontbinding van de vzw bepalen de statuten (art. 34 §4) dat de volledige collectie wordt overgedragen aan het bestuur van de stad Hasselt.

De collectiemanagementdatabase telt momenteel 27.529 objecten en 2.142 titels in de collectie van het documentatiecentrum (ijkdatum 1 december 2017). Voor de museumvoorwerpen is dit geen exact cijfer omdat sommige inventarisnummers meerdere exemplaren/stukken tellen. Een deel van de collectie (circa 2.500 tot 3.000 objecten) is nog niet geïnventariseerd en geregistreerd in de collectiemanagement database.

Sinds 1 februari 2012 is er in het museum een conservator (1 FTE) aan de slag. Daarnaast werkt er één collectiemedewerker (50% FTE). Hij verwerkt vooral de aanwinsten en werkt achterstanden in niet-geregistreerde objecten weg. Vrijwilligers en baliemedewerkers worden in de mate van het mogelijke ingeschakeld in de collectieregistratie. De conservator en collectiemedewerker worden vanaf 1 januari 2018 ingebed in het team Collectie van de Musea Hasselt.

Collectiebeschrijving

Collectiegeschiedenis

De collectie van het Jenevermuseum ontstond einde jaren 1970 en begin jaren 1980 dankzij een aantal sympathisanten van het Hasseltse jenevererfgoed. Zij ijverden voor het behoud van dit erfgoed en vooral van de jeneverstokerij Stellingwerff/Theunissen, toen sterk vervallen en met sloop bedreigd, waarin nu het museum is ondergebracht.

De stokerij Stellingwerff/Theunissen werd in 1975 bij Koninklijk Besluit beschermd als eerste industrieelarcheologisch monument in Vlaanderen. In afwachting van de restauratie, die startte in 1983, werd in 1980 de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt opgericht. De vzw bereidde de invulling van het museum voor en koos bewust voor een brede, nationale invalshoek. In 1981 stelde de stad Hasselt het Oud Gasthuis van het Grauwzusters ter beschikking als tentoonstellingsruimte die het Jenevermuseum deelde met het stadsmuseum. Op 7 augustus 1982 was het ontstaan van het Jenevermuseum een feit. In 1987 kon het museum de deuren openen op de huidige locatie, de voormalige stokerij Stellingwerff/Theunissen.

In deze beginjaren werd voor het eerst een verzamelbeleid geformuleerd: het verzamelbeleid beperkte zich niet tot jenever in Hasselt, maar ging veel breder. Objecten met betrekking tot sterkedrank uit de hele wereld en alle nevenactiviteiten (zoals koperslagerij, tonnenmakerij, keramiekproductie en landbouwactiviteiten) werden verzameld.

Enkele sympathisanten van het eerste uur, zowel privépersonen als jeneverproducenten, schonken hun persoonlijke verzameling, gaven haar in bruikleen of verkochten er een gedeelte van aan het museum. Museummedewerkers redden uit de inboedel van failliet verklaarde bedrijven wat er nog te redden viel. Dit gebeurde vrij ongestructureerd. Het was vooral de bedoeling zoveel mogelijk collectie te vergaren en vrijwaren. Deze toekomstige collectiestukken werden letterlijk met de kruiwagen weggebracht. Het museum verzamelde op die manier collectiestukken uit de faillissementen of overnames van stokerij Severy/Notermans (1980), suikerfabriek Werck (1981), stokerij Nelissen (1983), stokerij Fryns (1983). Regelmatig werden er ook stukken aangekocht van privépersonen of op veilingen.

Van bij het begin van de oprichting van het museum waren er plannen om ook terug een stookinstallatie in de voormalige stokerij onder te brengen om zo het 19de-eeuwse ambachtelijke productieproces te visualiseren. Bedoeling was de installatie ook effectief te gebruiken. In 1982 werd na een lange zoektocht de stookinstallatie van stokerij Servais in Malmédy aangekocht, samen met een stoommachine van melkerij Sint Salvator in Booischoot. In 1985 werd dit vervolledigd met een molenstoel uit de stokerij Guilliams in Jeuk en een graanmolen uit de vuurmolen van Overrepen. De volledige installatie werd bij ministerieel besluit beschermd in 2005 als onroerend door bestemming.

1975

Bescherming
voormalige stokerij
Stellingwerff/
Theunissen

1979

Stad Hasselt koopt
voormalige stokerij
Stellingwerff/
Theunissen

1982

Jenevermuseum
start bescheiden in
Oud Gasthuis van de
Grauwzusters

1982

Aankoop
stookinstallatie van
stokerij Servais in
Malmédy

1987

Jenevermuseum
opent deuren op
huidige locatie

De registratie van de collectiestukken die in het museum stonden, begon in 1984. Vanaf 1989 streefde het museum naar de registratie en digitalisering van de hele collectie. In de toenmalige beleidsplannen werd het verzamelbeleid geleidelijk aan transparanter geformuleerd. In 1991 verhuisde de collectie, die tot dan toe verspreid bewaard werd in enkele niet geklimatiseerde opslagruimtes, naar de centrale werkplaatsen van de stad Hasselt op het industrieterrein Roode Berg. Het Jenevermuseum deelde daar een magazijn met de andere stedelijke musea. Op dat moment was dit magazijn nog niet aangepast aan de vereiste omstandigheden om de verschillende deelcollecties optimaal te bewaren.

In 1999 schakelde het museum over op het geautomatiseerde registratieprogramma IMC-Modules, dat door de Vlaamse Gemeenschap ter beschikking werd gesteld. In datzelfde jaar werd ook beslist het gemeenschappelijk depot voor de stedelijke musea in de centrale werkplaatsen van de stad aan te passen. De studie voor de verbouwing en klimaatregeling van het gemeenschappelijk depot voor de stedelijke musea werd in maart 2001 afgerond. Door investeringen en projectsubsidies konden de stedelijke musea vanaf 2004 beschikken over een volledig uitgerust en geklimatiseerd depot. In 2001 werd voor de collectieregistratie overgestapt naar Adlib Museum.

In deze periode werd ook een eerste aanzet gegeven tot het opstellen van een collectieplan met een duidelijk verzamelbeleid. Verschillende procedures (en bijhorende administratieve documenten) werden opgesteld en/of verfijnd. Door omstandigheden resulteerden in de loop van de jaren de eerste aanzetten tot een collectieplan niet tot een afgewerkt collectieplan. Sinds eind 2012 beschikt het museum over een collectieplan. Het huidige collectieplan is een verderzetting van dat eerste collectieplan.

Collectieprofiel

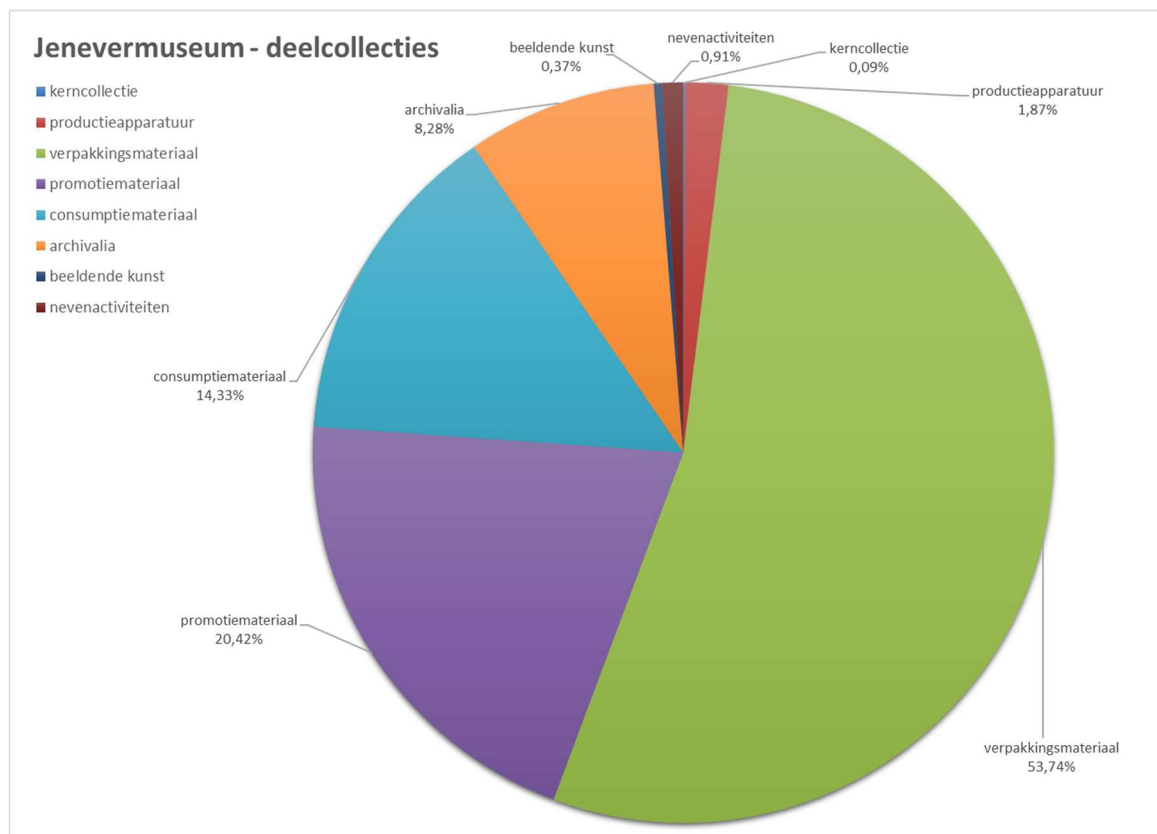
De collectie van het Jenevermuseum telt 27.529 objecten (ijkdatum 1 december 2017)¹, opgedeeld in acht deelcollecties:

- Museumsite en operationele stookinstallatie met apparaten en toebehoren
- Productieapparatuur
- Verpakkingsmateriaal
- Promotiemateriaal
- Consumptiemateriaal
- Archivalia
- Beeldende kunst
- Materiaal van nevenactiviteiten van het productieproces

Een negende deelcollectie omvat de collectie van het documentatiecentrum.

Het profiel van de collectie van het Jenevermuseum is uniek voor Vlaanderen, België en bij uitbreiding Europa. De huidige collectie is representatief voor de geschiedenis van de Belgische jenever in de 19de en 20ste eeuw, maar bevat ook heel wat oudere objecten. Ze is niet volledig in die zin dat niet elke fles, elk etiket van elke Belgische stokerij uit deze periode in het bezit is van het museum. Dit wordt ook niet beoogd. De collectie moet in eerste instantie de economische, technische, sociale en wetenschappelijke tendensen en evoluties illustreren.

¹ Nog niet-geregistreerde objecten werden niet meegeteld.

1. Museumsite en operationele stookinstallatie met apparaten en toebehoren

Deze deelcollectie is de kleinste in aantal, maar bestaat wel uit de koninginnenstukken van de hele museumcollectie:

- Industrieel-archeologische site 'stokerij Stellingwerff/Theunissen' (beschermd in 1975)
- 19de-20ste-eeuwse stookinstallatie (beslagkuip, gistkuipen, wortpomp, stookkolom, meetvat, handpompen, drafvat, alambiek, koeler, fijnbrandvat en koelwaterreservoir) afkomstig uit stokerij Servais in Géromont-Malmédy
- Stoommachine afkomstig uit stoommelkerij Sint-Salvator in Booischoot
- Graanmolen met molenstoel afkomstig van respectievelijk de vuurmolen in Overrepen en de landbouwstokerij Guilliams in Jeuk

De stookinstallatie, de stoommachine en de graanmolen met molenstoel zijn bij ministerieel besluit van de Vlaamse Regering van 12 juli 2005 beschermd als monument omwille van hun industrieelarcheologische waarde.

De installatie, in combinatie met de site van een voormalige stokerij, is om verschillende redenen uitzonderlijk:

- Ze dateert uit de 19de eeuw en is één van de weinige stookinstallaties die tijdens de Eerste Wereldoorlog niet werd ontmanteld.
- De installatie werkt op stoom. De stoom, voortgebracht door de stoomgenerator, zorgt niet alleen voor het opwarmen van het beslag en het distilleren, maar ook voor het aandrijven van de stoompomp en de stoommachine, die op haar beurt zorgt voor de aandrijving van de graanmolen en het roerwerk in de beslagkuip.
- Met de installatie produceert het museum een granen-eau-de-vie waarbij de bezoekers kunnen ervaren hoe er tijdens de industriële revolutie – zonder elektriciteit – gewerkt werd.

Deze deelcollectie heeft een onmisbare plaats in de vaste opstelling van het museum en is volledig geregistreerd (basisregistratie) in Adlib Museum Plus.

2. Productieapparatuur

De deelcollectie 'productieapparatuur' omvat 508 objecten (ijkdatum 1 december 2017). Het gaat hier om distilleertoestellen voor moutwijn en likeuren, diverse pompen en filtratieapparatuur, onderdelen

voor deze toestellen, maar ook om verpakkingsapparatuur, zoals capsuleer- en stopselmachines, etiketteerapparatuur, vulmachines en flessenspoelmachines, als om allerhande laboratoriumapparatuur en meetinstrumenten nodig bij het productieproces en/of gebruikt door de accijnsbeambten.

In deze deelcollectie bevinden zich ook de objecten die het Jenevermuseum, in samenspraak met het Museum over Industrie, Arbeid en Textiel (MIAT), Museum aan de Stroom (MAS), Centrum voor Agrarische Geschiedenis (CAG) en Expertisecentrum voor Technisch, Wetenschappelijk en Industrieel Erfgoed (ETWIE), heeft voorgedragen voor de topstukkenlijst en die op 24 oktober 2017 door de Vlaamse Regering voorlopig opgenomen werden op de Topstukkenlijst:

- 17de-eeuwse , keramische helm van een alambiek (collectie MAS)
- 18de-eeuwse alcohol- en likeurinstallatie Van Thorenburg-Mestdagh (collectie MIAT)
- Likeurtafel met stoomketel uit stokerij Severy, Hasselt, 1913-1923 (collectie JM)

Deze objecten werden voorgedragen voor de topstukkenlijst omdat ze zeldzaam zijn en elk een bijzondere ijkwaarde in de geschiedenis van het distilleren van jenever en likeur hebben.

Via langdurige bruiklenen en afspraken rond collectiemobiliteit staan ook de objecten van het MIAT en het MAS sinds 2014 in de vaste opstelling van het Jenevermuseum.

Deze deelcollectie is geïnventariseerd in Adlib Museum Plus, maar de basisregistratie is niet bij alle objecten volledig en moet nog verder verfijnd worden.

3. Verpakkingsmateriaal

Dit is met 14.715 stuks (ijkdatum 1 december 2017) veruit de grootste deelcollectie van het Jenevermuseum. Deze deelcollectie omvat bulkverpakkingen (vaten, kratten, manden, ...), detailverpakkingen (flessen, stoppen, kruiken, stoppen en capsules, etiketten, ...) en transportmiddelen (stootkarren, tonnenkarren, ...).

De collectie etiketten (11.278 stuks) en flessen en stoppen (2.613 stuks) maken hier het leeuwendeel van uit. De uitgebreide etikettencollectie, maar ook de flessencollectie, bevat door zijn omvang bijzonder waardevolle informatie over het producten- en merkenbeleid van de stokerijen in België.

Van deze deelcollectie is de basisregistratie in Adlib Museum Plus in orde.

4. Promotiemateriaal (aankondigings- en reclamedragers)

In deze deelcollectie situeren zich de iconografische parels uit de collectie van het Jenevermuseum. Deze deelcollectie telt 5.581 objecten (ijkdatum 1 december 2017) en omvat alle vormen van publiciteit, zowel tweedimensionale als driedimensionale objecten, die gebruikt werden (en worden) om Belgische sterkedrank te promoten.

Het gaat om voorwerpen als affiches en ontwerpen, reclameborden, uithangborden, postkaarten, diploma's en medailles, speelkaarten, prijslijsten, kalenders, folders en reclamedrukwerk, radio- en tv-spots en reclamegadgets (sleutelhangers, luciferdoosjes, asbakken, ...).

Bijzonder is de collectie affiches en pancartes, zowel ter promotie van de drank als ter ontrading van het drinken van alcohol (antialcoholpropaganda). Deze cluster kent een hoge cultuur- en kunsthistorische waarde. De collectie promotionele affiches telt 736 affiches, pancartes en ontwerpen en kent als collectie voor een welbepaald product zijn gelijke niet in andere publieke of privéverzamelingen. 406 van deze affiches zijn wetenschappelijk ontsloten in de publicatie *Jenever en Likeur. Affiches die blijven hangen* (2016) van kunsthistoricus Karl Scheerlinck.

Van deze deelcollectie is de basisregistratie in Adlib Museum Plus in orde.

5. Consumptiemateriaal

De deelcollectie consumptiemateriaal telt 3.913 voorwerpen, waarvan 3.534 glazen voor jenever en likeur (ijkdatum 1 december 2017). Behalve de drinkglazen omvat deze deelcollectie ook dienbladen, onderzetters, schenkkannen, schenktuiten en sifons. Door haar omvang is deze deelcollectie representatief.

Deze deelcollectie heeft enerzijds haar waarde omwille van de 'promotionele' betekenis voor en het economisch belang van de betreffende stokerijen, maar anderzijds hebben deze objecten ook vaak een esthetische en/of kunsthistorische waarde.

Van deze deelcollectie is de basisregistratie in Adlib Museum Plus in orde.

6. Archivalia

Deze deelcollectie bevat voorwerpen en documenten die betrekking hebben op de wetgeving en bedrijfsvoering van stokerijen. De deelcollectie telt 2.276 nummers (ijkdatum 1 december 2017) en omvat ordonnanties, correspondentie van en met de accijnsdiensten, maar ook receptenboekjes, briefhoofden, brieven, facturen, visitekaartjes, plannen, foto's, negatieven (op glasplaat), aandelen, registers, stookhandleidingen, catalogi, traktaten, ...

In deze deelcollectie situeren zich ook 11 bedrijfsarchieven (of delen van het bedrijfsarchief) van stokerijen of likeurhandelaars, privépersonen en van accijnzen. Deze archieven zijn in Adlib Museum Plus niet op stukniveau ontsloten, maar wel geïnventariseerd in een aparte beschrijving, gekoppeld aan het betreffende archief in Adlib Museum Plus.

7. Beeldende kunst

De collectie beeldende kunst telt 100 objecten waarvan 59 schilderijen. Deze kleine collectie heeft een unieke waarde door een sterke thematische samenhang en is volgens experts zeer representatief voor het thema van het 19de-eeuwse herbergtafereel.

Bijzonder waardevol zijn het schilderij *Conversatie* (ca. 1640-1650) van Joos van Craesbeeck en *Herberginterieur* (ca. 1900-1910) van Prosper De Wit.

Vermeldenswaard zijn ook drie schilderijen van Gerard Portielje (1856-1929), *De vrolijke drinkers* (1857) van Charles Venneman en vier schilderijen van Ernest Godfrinon (1878-1927), geschilderd als ontwerpen voor affiches voor stokerij Neefs.

De meeste schilderijen met herberg- en drinkscènes werden wetenschappelijk ontsloten in de tentoonstellingscatalogus *De kunst van het drinken. Herberg- en drinkscènes in de Belgische schilderkunst* (2011).

Van deze deelcollectie is de basisregistratie in Adlib Museum Plus in orde.

8. Materiaal van nevenactiviteiten van het jeneverproductieproces

Deze deelcollectie omvat hoofdzakelijk attributen voor kuipers, koperslagers en glasblazers en telt 247 objecten. Deze deelcollectie wordt niet meer verder uitgebreid en maakt in 2017-2019 deel uit van een pilootproject rond waardering in samenwerking met het CAG (zie verder).

Deze deelcollectie is geïnventariseerd in Adlib Museum Plus, maar de basisregistratie is niet optimaal. De inventarisatie maakt deel uit van het waarderingsproject.

9. Collectie documentatiecentrum

De collectie van het documentatiecentrum omvat publicaties (2.142 titels), tijdschriftenreeksen (54 titels) en knipsels (ca. 1900) over gedistilleerd en aanverwante thema's (ijkdatum 1 december 2017).

Tot deze deelcollectie behoort ook een uitgebreid analogo en digitaal fotoarchief en analogo documentatiemateriaal rond Belgische stokerijen (eigen documentatiemappen en fonds Jacques Collen), goed voor circa 14 meter aan documenten.

Deze deelcollectie omvat verder enkele audiovisuele tapes van diverse aard (lezingen, interviews, mondelinge getuigenissen, ...) die systematisch gedigitaliseerd werden/worden door het VIAA (Vlaams Instituut voor Archivering).

De bibliotheekcollectie (boeken, tijdschriften en knipsels) is grotendeels beschreven en toegankelijk gemaakt in Adlib Museum Plus en binnen dit systeem, waar van toepassing, gerelateerd aan de voorwerpencollectie.

Herkennen en verzamelen

Verzamelen

Het verzamelbeleid van het Jenevermuseum vertrekt vanuit de missie van het museum. Op basis van deze missie verzamelt het museum elke materiële of immateriële getuigenis

- die betrekking heeft op de geschiedenis van het Belgisch gedistilleerd (hoofdzakelijk jenever en likeur) die haar hoogtepunt kende in de 19de eeuw en de eerste helft van de 20ste eeuw. Het museum verzamelt daarenboven systematisch actueel materiaal van de huidige Belgische jenever- en likeurproducenten;
- die de technische evolutie illustreert van het productieproces tot op de dag van vandaag;
- de sociale en economische implicaties aantoonde van de productie en het verbruik van alcohol en van gedistilleerde drank in het bijzonder.

Het verzamelgebied beperkt zich in hoofdzaak tot België (of de voorlopers van België), maar overschrijdt deze geografische begrenzing wanneer:

- de objecten illustratief zijn voor de evolutie van het productieproces zoals dit in het huidige België werd toegepast;
- maatregelen door vreemde bezetters invloed hadden op de productie en het socio-economische leven in België.

Vanuit dit verzamelbeleid wordt de deelcollectie 'Materiaal van nevenactiviteiten van het jeneverproductieproces' niet verder verzameld. Deze deelcollectie zal in 2018-2019 deel uitmaken van een waarderingsproject in samenwerking met het CAG, zie verder.

Bij de collectievorming streeft het museum niet naar volledige, maar naar representatieve, thematische deelcollecties. Dit om gedistilleerde dranken te plaatsen in hun bredere historische en maatschappelijke context. De collectie illustreert de economische, technische, sociale, wetenschappelijke tendensen en evoluties. Representatieve aanwinsten krijgen daarom voorrang op rariteiten.

Actief verzamelen

Het museum breidt zelf zijn verzameling uit door proactief op zoek te gaan naar relevante collectiestukken in onder meer veilinghuizen, in (boeken)antiquariaten, op online veilingssites, op antiekmarkten, ... Interessante publicaties ter aanvulling van het documentatiecentrum worden aangekocht via (online) boekhandels.

Passief verzamelen

Daarnaast verwerft het Jenevermuseum heel wat collectiestukken door schenkingen van particulieren of bedrijven (vaak jeneverproducenten). Streng selecteren aan de deur is daarbij de boodschap: schenkingen of collectiestukken die niet passen in het collectieprofiel worden niet meer geaccepteerd.

Langdurige bruiklenen van particulieren, publieke instellingen of commerciële bedrijven worden tot een minimum beperkt. Dergelijke bruiklenen blijven behouden of worden enkel overwogen indien ze een onmisbare schakel vormen binnen de collectie of in de vaste presentatie worden tentoongesteld.

Slechts 1% van de collectiestukken is een langdurige bruikleen, 51% werd geschonken en 46% van de collectie werd door het museum zelf aangekocht, 1% van de collectie is verworven door ruil. Van 1% is de herkomst niet ingevuld in de collectiemanagementdatabase en bijgevolg niet bekend. (ijkdatum 1 december 2017)

Het Jenevermuseum kent de belangrijkste privéverzamelaars van 'gedistilleerd erfgoed' en heeft met hen goede contacten. Zij verzamelen hoofdzakelijk promotionele objecten (affiches, etiketten, glazen, flessen, reclamemateriaal) van (likeur)stokerijen. Vaak gaat het om door hun samenhang en/of omvang unieke collecties. In 2011 kon het Jenevermuseum de collectie rond stokerij Smeets van een privéverzamelaar aankopen. Deze privéverzameling bevatte meer dan 600 objecten. Voor bepaalde objectcategorieën, zoals bijvoorbeeld promotionele affiches voor jenever en likeur, heeft het Jenevermuseum er een zeer goed zicht op wat in andere publieke collecties en musea bewaard wordt.

Selectiecriteria voor verwerving

Bij het aanvaarden van schenkingen en het aankopen van collectiestukken wordt in eerste instantie rekening gehouden met het verzamelbeleid en het verzamelgebied van het museum. Daarnaast zijn er de volgende randvoorwaarden waaraan elk stuk wordt afgetoetst:

- de waarde van het object als betekenisdrager;
- het aanvullen van lacunes in de collectie;
- de fysieke toestand van het object;
- het vermijden van te veel identieke exemplaren;
- de aanwezigheid ervan in andere Belgische musea;
- de financiële haalbaarheid (kostprijs maar ook een kosten-batenanalyse bij eventuele restauratie);
- de beschikbare depotruimte.

Prioriteiten

In de collectie zitten ook hiaten. Deze situeren zich voornamelijk in de deelcollectie productieapparatuur. Het museum beschikt niet over een collectie die de technische evolutie van het distillatieproces aantoont vóór de 19de eeuw. Distilleerapparatuur daterend uit de 13de tot 18de eeuw is erg zeldzaam. Ook productieapparatuur uit de 18de en 19de eeuw is schaars. Deze hiaten werden in 2014 ingevuld via collectiemobiliteit onder de vorm van langdurige bruiklenen met het MIAT en het MAS. Ook vroeg beeldmateriaal (foto en film) van interieurs van stokerijen zijn heel beperkt aanwezig in de collectie. Dergelijke items geven een beeld van de werking en omvang van stokerijen, maar bevinden zich vermoedelijk vooral in privécollecties. Het museum onderzoekt of het verwerven van dergelijk materiaal mogelijk en haalbaar is. Productieapparatuur uit de tweede helft van de 20ste eeuw is dan weer heel moeilijk te verzamelen omwille van de omvang van de apparatuur en de mogelijkheid (of het gebrek eraan) voor het museum om dergelijke stukken op een verantwoorde manier te bewaren. Voor dergelijke productieapparatuur geeft het museum er de voorkeur aan om betreffende stukken zo uitvoerig mogelijk (digitaal) te documenteren.

Het verwerven van volgende collectiestukken krijgt prioriteit in de periode 2018-2023:

- collectiestukken met betrekking tot het gedistilleerd met een belangrijke iconografische waarde, zoals affiches, pancartes, ontwerptekeningen, beeldende kunsten (drink- en herbergtaferelen);
- boeken en publicaties, gedateerd vóór de 20ste eeuw of begin 20ste eeuw, gerelateerd aan alcohol(misbruik) of (de kunst en techniek van) het distilleren.

Procedures

Jaarlijks wordt door de stad Hasselt een aankoopbudget voorzien van 10.000 euro. Voorstellen voor aankoop worden door de directeur en/of conservator aan het college van burgemeester en schepenen voorgelegd ter goedkeuring. Ook de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt kan collectiestukken verwerven binnen de klijlijnen van dit collectieplan. Elke verwerving van de vzw wordt afgetoetst met de directeur en/of conservator en maakt deel uit van de bruikleenovereenkomst tussen de stad en de vzw. Afspraken hierrond werden in de bruikleenovereenkomst opgenomen tussen de stad en vzw.

Het museum heeft in het verleden collectiestukken verworven in permanente bruikleen van privépersonen. In de toekomst wordt dit in de mate van het mogelijke vermeden.

Voor de verwerving van collectiestukken worden indien nodig in overeenkomst met Spectrum de bestaande procedures verder verfijnd en aangepast.

Werkdocumenten

- > Routing (stroomdiagram) voor verwerving van een object
- > Ontvangstbewijs & inkomstformulier
- > Schenkingsakte en dankbrief schenker

Deze werkdocumenten worden in de loop van 2018 nagekeken en waar nodig in functie van de collectiebruikleenovereenkomst tussen de stad en de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt aangepast.

Immaterieel erfgoed (ICE)

Het Jenevermuseum wil in deze beleidsperiode inzetten op het in kaart brengen, documenteren en borgen van tradities, rituelen, recepturen en andere sociale gebruiken binnen de Belgische/Vlaamse borrelcultuur (consumptie), alsook op persoonlijke ervaringen en specifieke technische vaardigheden met betrekking tot het ambacht en het vakmanschap van het stoken van jenever en likeur (productie). Een onderzoek naar de mogelijkheden om het vakmanschap van het stoken en de bijhorende borrelcultuur op te nemen op de Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed maakt daar deel van uit. Een eerste stap is dit traject is het participatieproject 'Iedereen Jeneverbaron'.

In het participatieproject 'Iedereen Jeneverbaron' wordt tijdens borrelnamiddagen met Hasseltse seniorenverenigingen en rusthuizen onder begeleiding van vaste en vrijwillige medewerkers van het Jenevermuseum gepraat over persoonlijke ervaringen, rituelen en tradities rond jenever en likeur/gedistilleerd. Het project werd opgestart in 2017 samen met het CAG en wordt in de beleidsperiode 2019-2023 verdergezet en uitgerold binnen en buiten de provincie in samenwerking met onder andere Heemkunde Vlaanderen, erfgoedcellen, seniorenverenigingen en rust- en verzorgingstehuizen. Bedoeling is een goede methodiek te ontwikkelen om een dergelijk gesprek met de gemeenschap aan te gaan. In dat kader moet in de beleidsperiode 2019-2023 verder onderzocht worden hoe enerzijds de resultaten/gegevens van zo'n borrelnamiddag efficiënt(er) geregistreerd kunnen worden en eventueel gekoppeld kunnen worden aan de collectiemanagementdatabase en anderzijds de verhalen terug ontsloten kunnen worden naar de gemeenschap. Dit gebeurt in overleg met partners zoals CAG en Werkplaats immaterieel erfgoed (Wie).

Daarnaast heeft het museum ook oog voor de immateriële benadering van de eigen collectie. Zo registreert het museum sporadisch getuigenissen van personen die vanuit verschillende invalshoeken een verhaal kunnen vertellen over de productie, de controle, de handel en verkoop en de consumptie van jenever en likeur en de tradities rond het drinken ervan. Door gebrek aan tijd en mankracht is dit geen actief en systematisch project, het gebeurt vooral wanneer de opportuniteit zich voordoet of in het kader van bijvoorbeeld een tentoonstelling, onderzoek of publieksevenement. De getuigenissen maken deel uit van de collectie.

Hierin past ook het restaureren en terug operationeel maken van bepaalde apparatuur uit de museumcollectie gebruikt in de jenever- en likeurproductie door vrijwilligers met de nodige technische kennis en achtergrond en het doorgeven van deze kennis aan het publiek. Dit traject wordt in deze beleidsperiode geconcretiseerd en opgestart.

Het museum stookt in de authentieke 19de-eeuwse stookinstallatie (kerncollectie) zijn museumjenever naar 19de-eeuwse en vroeg-20ste-eeuwse recepten. Op deze manier worden ambachtelijke stooktechnieken en de smaaktradities rond een eeuwenoud gastronomisch product in leven gehouden, wat de waardering voor het erfgoed en het ambacht rond stoken in sterke mate verhoogt. In dezelfde optiek worden ook enkele museumlikeuren, Elixir, Oranjebitter en Goudwater, in oorspronkelijke apparatuur geproduceerd volgens 19de- en vroeg-20ste-eeuwse recepturen.

Inventariseren

Collectieregistratie

De collectieregistratie gebeurt in het collectiemanagementsysteem Adlib Museum Plus. Digitale registratie is een absolute voorwaarde voor een goed collectiemanagement. Standaardisering is daarbij ontzettend belangrijk. De basisregistratie is het hoofddoel. Voor de basisregistratie baseert het museum zich op de CIDOC-richtlijnen en het Invulboek Erfgoedinzicht (CEST). Elke tentoonstelling, project of publicatie wordt aangewend om de betrokken collectiestukken verder te documenteren en uitgebreider te registreren.

Elk object dat in de collectie opgenomen wordt, heeft een uniek inventarisnummer. Voor het Jenevermuseum is dat nummer als volgt opgebouwd: het jaar van verwerving, gevolgd door een punt, het volgnummer (vier cijfers) van verwerving binnen dat jaar, gevolgd door een punt en een bijkomende tweecijfercode voor het aanduiden van verschillende onderdelen behorende tot eenzelfde object. Vanaf 2012 wordt het jaar voluit geschreven. Daarvoor werden enkel de laatste twee cijfers van het jaartal gebruikt.

Museumcollectie

Veel informatie zit al in de collectiemanagementdatabase, maar niet altijd op een uniforme, gestandaardiseerde manier. Dit wordt aangepakt in de dagelijkse werking, via kleine, behapbare projecten, hetzij per deelcollectie, hetzij per element van de basisregistratie of een combinatie van beide.

Basisregistratie in het Jenevermuseum bestaat uit volgende elementen:

- Inventarisnummer
- Objectnaam
- Collectie
- (Objectcategorie)
- Titel
- Beschrijving (bondig)
- Vervaardiger (persoon / plaats) (indien gekend)
- Periode (eeuw)
- Datum van vervaardiging (indien gekend)
- Materiaal
- Toestand
- Afmetingen
- Verwerving: bron, methode en datum
- Verzekeringswaarde
- Standplaats
- Digitale foto van het object (lage resolutie werkfoto)

De richtlijnen voor het invullen van deze elementen in Adlib Museum Plus werden vastgelegd in het document 'Richtlijnen voor basisregistratie'.

Het museum heeft een aantal achterstanden op het gebied van registratie:

- In een niet geklimatiseerde zolder-depotruimte in het museum bevinden zich 2.500 tot 3.000 objecten die door tijdsgebrek en werkachterstand nog niet geïventariseerd zijn. Het gaat onder meer om glazen, flessen, stopen, papieren materiaal en labomateriaal. Deze achterstand wordt geleidelijk weggewerkt.
- De thesaurus van vervaardigers is niet optimaal. Vaak zitten bepaalde termen er dubbel of inconsequent in (zie verder in dit collectieplan bij 'Thesaurus').
- Standplaats en standplaatscontrole van de objecten. De standplaats van objecten is nu niet altijd correct is en is vaak nog te algemeen (bv. enkel de ruimte) in de database ingegeven; gedetailleerde informatie over de standplaats (bv. kast en legger) ontbreekt nog.

De collectiedatabase is op afspraak raadpleegbaar in het museum.

Bedrijfsarchieven

Het museum beschikt over 11 bedrijfs- of persoonsarchieven. Veelal gaat het om delen van een dergelijk archief, niet om volledige bedrijfs- of persoonsarchieven.

Voor de bedrijven gaat het om de archieven (of delen ervan) van likeurstokerij Looienga, likeurstokerij Fontaine, likeurhandel Simoens-Janssens, stokerij Notermans, stokerij Vanvinckeroye, siroop- en suikerfabriek Werck en briefwisseling van de dienst Douane en Accijnzen.

- Het archief Looienga betreft de bekende Hasseltse stokerij De Oranjeboom en is vrij omvangrijk (ca. 2,30 meter archief). Het bevat vooral documenten rond het financieel en administratief beheer, maar ook stukken rond de productie en het commercieel beheer uit de jaren 1930-1970.
- Het archief van stokerij Fontaine uit Borgerhout bevat stukken van deze stokerij uit de periode 1960-1990.
- Het archief van Antwerpse likeurhandel Simoens-Janssens bevat hoofdzakelijk facturen van diverse firma's aan de likeurhandel in de periode 1940-1970.
- Het archiefmateriaal van stokerij Notermans in Hasselt bevat vooral facturen uit de jaren 1962-1963.
- Het archiefmateriaal van stokerij Vanvinckeroye in Hasselt bevat vooral brieven en documenten van het einde van de 19de eeuw.
- Het archiefmateriaal van de Hasseltse suiker- en siroopfabriek A. Werck, die veel leverde aan (Hasseltse) stokerijen, bestaat vooral uit vrachtbrieven uit de periode 1924-1935.
- Via de dienst Douane en Accijnzen Limburg verwierf het museum de briefwisseling tussen de administratie en 55 stokerijen in de periode 1899 tot 1951.

Daarnaast heeft het museum twee persoonsgebonden archieven in de collectie. De archieven van Paul Cools en van Maurice Lecocq werden volledig gereinigd, beschreven en geïnteriseerd door een vrijwillige medewerker.

Het archief Cools betreft de Hasselaar Paul Cools. Hij was enkele jaren voorzitter van de IXde hoofdgroepering 'Brouwerij, Mouterij, Stokerij en Dranken in het Algemeen', een onderdeel van het Ministerie van Landbouw en Voedselvoorziening.

Het archief van Maurice Lecocq, erevoorzitter van de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt, bevat zowel persoonlijke documenten als documenten uit zijn tijd als voorzitter van de vzw en als directeur van de firma Aroma's Lecocq.

Het museum bezit ook nog een deel van de wetenschappelijke bibliotheek van de voormalige Henegouwse stokerij Dumont de Chassart. Deze bibliotheek werd deels verwoest in een brand. Wat uit de brand gered kon worden, heeft fel te lijden gehad van waterschade. Dit archief moet nog gereinigd en geïnteriseerd worden. Ook van de Hasseltse stokerij Vinckenbosch bezit het museum archiefmateriaal, gered uit een brand, dat nog moet gereinigd en geïnteriseerd worden.

Voor de reeds beschreven en geïnteriseerde archieven gaat het in totaal om ruim 15 meter archief. De inventarislijsten zijn voor iedereen die daarvoor interesse heeft te raadplegen in het documentatiecentrum van het museum. De bedrijfsarchieven krijgen elk één globaal inventarisnummer en zijn dus op die manier in hun totaliteit, maar heel beknopt, in Adlib Museum Plus opgenomen. De inventarislijsten worden aan Adlib Museum Plus gekoppeld. Op die manier kan dan verder specifiek gezocht worden. De archieven zijn ook opgenomen in Archiefbank Vlaanderen.

Collectie van het documentatiecentrum

De registratie van de collectie van het documentatiecentrum verloopt volgens afgesproken standaarden.

- De registratie van de boeken, 2.142 stuks, in Adlib Museum Plus is volledig en uniform. Een onthaalmedewerker kijkt jaarlijks de hele collectie na volgens de opgestelde richtlijnen, past nog aan waar nodig en voert ook de aanwinsten volgens de regels in Adlib Museum Plus in.
- Daarnaast beschikt het museum ook over een uitgebreide collectie knipsels uit kranten en tijdschriften. Een vrijwilliger heeft deze allemaal gedigitaliseerd, een onthaalmedewerker voert de knipsels volgens richtlijnen in Adlib Museum Plus in.
- Voor de collectie videotapes en audiocassettes heeft het museum een overeenkomst als content partner met het VIAA. Zij zorgen voor het duurzaam digitaliseren en archiveren van dit materiaal.

Het museum beschikt ook over een uitgebreide digitaal en analoog foto- en dia-archief. Dit archief bevat momenteel foto's en dia's van allerlei aard en van diverse kwaliteit: foto's van evenementen die

in het verleden in het museum zijn doorgedaan, documentaire foto's over jenever, dia's van voormalige jeneverstokerijen enz. In deze beleidsperiode moet nagedacht worden hoe we dit digitale en analoge fotoarchief omgaan: hoe duurzaam bewaren, welke foto's wel en welke niet bewaren, waar en onder welke structuur, welke foto's worden omwille van hun belang collectiestuk, enz.

Het museum houdt in documentatiemappen (zowel analoog als digitaal) informatie bij over stokerijen in België. Behalve de eigen verzamelde informatie over Belgische stokerijen zijn de documenten over Hasseltse stokerijen uit het Fonds Jacques Collen, in 2014 door Jacques Collen geschonken aan het museum, een belangrijke bron aan informatie. Hoewel het niet altijd praktisch is en er soms overlap is, worden de eigen documentatiemappen en het Fonds Jacques Collen toch afzonderlijk gehouden om de eigenheid en samenhang van de documenten uit het Fonds Jacques Collen niet te verstoren.

Recent verwierf het museum de documentatiemappen van wijlen erevoorzitter van de vzw Eric Van Schoonenberghe en van Luc Smeets het volledige onderzoekdossier, samengesteld naar aanleiding van de publicatie en tentoonstelling, over stokerij Smeets. Ook deze twee fondsen worden opgenomen in het documentatiecentrum en moeten nog geïnventariseerd worden.

Thesaurus

In 2003 werd een thesaurus opgesteld gebaseerd op de Nederlandstalige Art & Architectural Thesaurus (AAT). Toen al bleek dat het museum veel collectiestukken bezit die niet in deze AAT-Ned voorkomen (vooral voor toestellen en machines). Uit contacten met het MIAT, het MOT en de VVIA (Vlaamse Vereniging voor Industriële Archeologie) bleek dat er voor industrieel erfgoed geen Nederlandstalige thesaurus of trefwoordenlijst voorhanden is. Om die hiaten op te vullen werd onder meer de European Brewery Convention (EBC) als basis gebruikt en aangepast voor gedistilleerd. De terminologie uit deze thesaurus werd zo logisch mogelijk ingepast in de thesaurus.

Intussen was door de jaren heen de thesaurus in Adlib verzand en niet meer conform de ontwikkelingen en structuur in de AAT. Ook een analyse van de kwaliteit van de collectiemanagement-database van het museum duidde hierop. In de loop van 2014-2017 werd de eigen thesaurus 'objectnamen' handmatig gecontroleerd in de AAT en waar nodig aangepast, verfijnd en uitgezuiverd. De aanpassingen en verfijningen worden in de loop van 2017-2018 in Adlib Museum Plus doorgevoerd. Eigen termen die niet in de AAT voorkomen en toch behouden blijven, worden in de loop van 2018-2019 verder gedocumenteerd via verschillende bronnen. Verder zal in deze beleidsperiode indien mogelijk in Adlib in de thesaurus 'objectnamen' een koppeling/link (persistente URI) gelegd worden naar de term in de AAT (Linked Open Data) zodat de collectie op termijn ook internationaal doorzoekbaar wordt.

Het beheren en opschonen van de thesaurus 'objectnamen' is een constante in de dagelijkse werking rond registratie. Ook de thesaurus rond 'vervaardigers' wordt aangepakt in deze beleidsperiode.

Digitalisering

De digitalisering van de collectie is een continu proces. Van meer dan 95% van de collectie zitten één of meerdere foto's in Adlib Museum Plus. De kwaliteit van de foto's laat evenwel vaak te wensen over. Het zijn veelal werkfoto's.

In 2016-2017 kon de collectie affiches, pancartes en prenten (1.100 objecten) en de collectie glasclichés (78 objecten) professioneel gedigitaliseerd worden. De bronbestanden (tif-formaat) worden momenteel bewaard in de Beeldbank Hasselt, maar een specifiek beleid of afspraken hierrond ontbreken. In deze beleidsperiode wordt hier samen met het stadsarchief aan gewerkt.

Verdere professionele digitalisering van de collectie wordt bekeken in functie van beschikbare middelen en projecten.

Erfgoedplus.be

Het Jenevermuseum is sinds 2003 partner in het project Database Cultureel Erfgoed Limburg (later Erfgoedplus.be), opgezet en gecoördineerd door het Provinciaal Centrum voor Cultureel Erfgoed. In 2009 bleek dat de collectie te omvangrijk was om onmiddellijk over te zetten naar de database van Erfgoedplus.be. Bovendien stelde ook de thesaurus die het museum hanteert, door onder meer

specifieke terminologie eigen aan de sector van het gedistilleerd, problemen bij de conversie. Verder overleg en afspraken drongen zich op. Na een succesvolle test in 2012 wordt één tot twee keer per jaar een substantieel bestand van records doorgegeven voor conversie naar Erfgoedplus.be. Begin 2017 staan 4.679 objecten van het Jenevermuseum op Erfgoedplus.be. De gegevens worden ook automatisch doorgesluisd naar Europeana. Begin 2018 wordt dit aantal verder uitgebreid tot 5.352 objecten en de komende jaren zal dit blijven groeien.

Duiken in de machine

Het bewaren en conserveren van oude machines is niet vanzelfsprekend, ze vragen een grote opslagcapaciteit en heel wat technisch onderhoud. Anderzijds is het niet eenvoudig om deze stukken op een duidelijke, interactieve manier toegankelijk te maken voor het grote publiek. Vaak zitten de meest interessante onderdelen net binnenin een machine, onzichtbaar voor het publiek.

Het project 'Duiken in de machine' tracht een antwoord te bieden op deze problematiek. Het gaat om een experimenteel onderzoek naar het gebruik van 3D-technieken bij de bewaring en het toegankelijk maken voor het publiek van industrieel en agrarisch erfgoed. Tevens wordt nagegaan wat er moet gebeuren om digitale erfgoed informatie langdurig te kunnen bewaren.

Duiken in de machine is een project van Texture Kortrijk in samenwerking met CAG, erfgoedcel CO7, CVAA, MIAT, PACKED, VIAA en zuidwest en met steun van de Vlaamse Overheid. De distillatiekolom van het Jenevermuseum werd in de tweede fase van het project geselecteerd als casestudy.

Aangezien de koperen distillatiekolom niets vrijgeeft van wat er binnenin gebeurt, ontwikkelde een student van Howest, Kortrijk voor deze machine een 'augmented reality applicatie'. Augmented Reality stelt de museumbezoeker in staat om via tablet of smartphone 'binnenin de machine te kijken'. De uiteindelijke – door de student ontworpen – applicatie bleek niet voldoende gebruiksvriendelijk voor een bezoeker, maar dient wel als basis om te onderzoeken op welke manier dergelijke projecten verder kunnen bijdragen aan de museumbeleving.

Met Packed wordt een preservingsplan opgesteld voor de digitale bestanden die als basis voor de applicatie dienden en voor de applicatie zelf.

Werkdocumenten

- > Richtlijnen basisregistratie
- > Richtlijnen artikels
- > Richtlijnen boeken

Behoud en beheer

Preventieve conservering

Voor het behouden van de museumcollectie is het voorkomen van schade belangrijk. Via preventieve conservering wil het Jenevermuseum een zo optimaal mogelijke omgeving scheppen voor het bewaren en tentoonstellen van zijn collectie.

Binnenklimaat in de museumruimtes

Het Jenevermuseum beschikt momenteel niet over een klimaatinstallatie in de huidige presentatieruimtes. Het constant houden van het binnenklimaat in het Jenevermuseum is geen evidentie omdat het museum is ondergebracht in een historisch gebouw dat als monument beschermd is, waardoor ingrepen niet altijd mogelijk zijn.

Kwetsbare en kleine objecten worden in gesloten vitrines getoond. De grote industriële toestellen en productieapparaten staan onbeschermd opgesteld in het museum. Dit is een bewuste keuze. Het zijn toestellen die oorspronkelijk vervaardigd werden voor intens gebruik en bijgevolg weinig kwetsbaar zijn. In de stookzaal van het museum worden de toestellen bovendien nog effectief gebruikt om gedurende enkele weken per jaar te stoken. Het effectief stoken in de toestellen heeft ook consequenties voor het binnenklimaat van de omliggende ruimtes. Het stookproces zorgt immers voor de ontwikkeling van waterdamp en een temperatuurstijging in die ruimtes.

Om de nodige klimatologische maatregelen te kunnen treffen, wordt sinds september 2012 met dataloggers (type AZ) in verschillende ruimtes continu de temperatuur en relatieve vochtigheid gemeten. De metingen worden elk halfuur geregistreerd. De gegevens van de dataloggers worden elke maand door de conservator gedownload en opgeslagen. De dataloggers werden gekalibreerd in december 2016.

De metingen van de kiemzolder van de periode september 2014 tot april 2016 werden geanalyseerd met de online applicatie van de Technische Universiteit Eindhoven. Om een voldoende algemene analyse mogelijk te maken, moeten de metingen minstens één jaar continu volgehouden worden. De conclusies van de analyse werden in samenspraak met Tine Hermans, depotconsulent voor de provincie Limburg, genoteerd in een meetplan. De meting en de analyse worden gezien als een zogenaamde nulmeting omdat in de periode van de metingen niet gestookt werd in het museum en dus het klimaat in de ruimte als such gemeten kon worden. Omdat in 2017-2018 terug gestookt wordt in het museum, worden de metingen verdergezet zodat nadien de invloed van het stoken op het klimaat gemeten en geanalyseerd wordt. De objecten worden nu grotendeels in een vitrine bewaard, die optreedt als buffering voor veel invloeden. Om ook dat in kaart te brengen, hangt vanaf juni 2017 niet alleen een datalogger in de open ruimte, maar ligt er ook een datalogger in de vitrine.

Daarnaast beschikt het museum over drie stand alone alarm-thermohygroeters (type Testo) voor het meten van de temperatuur en luchtvochtigheid. Deze meetinstrumenten worden gebruikt voor tijdelijke metingen in de vaste opstelling en de tijdelijke tentoonstellingen.

In de schuur is op de ramen aan de zuidkant aan de binnenkant een uv-werende folie aangebracht begin jaren 2000. Voor het optimaal tentoonstellen van affiches en schilderwerken gebruikt het museum een luxmeter.

In het kader van de voedselhygiëne heeft het museum een insectenbestrijdingsplan. Voor de ruimtes waarin collectie getoond wordt, betekent dit specifiek dat preventief aan insectenbestrijding gedaan wordt.

Centraal depot

Het museum beschikt sinds 2004, samen met het stedelijk museum Het Stadsmus en het Modemuseum Hasselt, over een centraal depot met klimaatinstallatie in de gebouwen van de centrale werkplaatsen 'Roode Berg' van de stad Hasselt. De totale oppervlakte van het centraal depot bedraagt circa 833 m².

Om de depotruimte op de meeste efficiënte manier in te delen werd niet geopteerd voor één ruimte per museum, maar voor functionele ruimtes waarin de collectiestukken volgens soort bewaard worden. Het depot is ingedeeld in verschillende ruimtes: een sas, een overslag- en quarantaineruimte, een ruimte voor de technische installatie en drie depotruimtes. De drie depotruimtes zijn een aparte ruimte voor het bewaren van textiel, een ruimte voor de metalen voorwerpen en grote ruimte voor gemengde collectie met aparte zones voor schilderijen en objecten in keramiek en glas.

De muren van het depot werden behandeld met ademende silicaatverf, de vloeren met verf tegen stof. Leidingen werden ingekapseld tegen lekken. Het depot is uitgerust met een inbraak- en brandalarm en met een klimaatinstallatie (HVAC), met verwarming- en luchtkoelinstallatie. De vereisten voor de installatie zijn in theorie vastgelegd op volgende waarden:

- Temperatuur moet constant tussen 18 en 20 °C blijven, in de winter mag 16 °C, in de zomer maximum 22 °C, op tropische dagen 25 °C, maar de relatieve vochtigheid moet steeds constant blijven;
- Relatieve vochtigheid moet steeds tussen 48% en 55% liggen.

Zeven stoombevochtigers in de eigenlijke depotruimtes moeten de relatieve vochtigheid stabiel houden. Het water voor deze stoombevochtigers wordt onthard.

De temperatuur en de relatieve vochtigheid worden continu gemeten door drie dataloggers (Testo) op wifi. Een datalogger hangt in de metaalruimte, één in de textielruimte en één in de ruimte met de gemengde collectie. Per mail worden alarmberichten gestuurd naar de collectieverantwoordelijken wanneer de waarden gedurende minstens een uur de maximum of minimum waarden overschrijden. Significante afwijkingen worden gemeld aan de technische diensten van de stad die zorgen voor het onderhoud van de installatie. Indien nodig wordt de installatie bijgesteld.

In het depot staan sinds oktober 2013 vier insectenplakvallen. Met de andere twee stedelijke musea zijn er concrete afspraken over waar die insectenvallen staan en wie ze onderhoudt.

In 2009 werd buiten aan de ingangspoort van het centraal depot een afgesloten stapelplaats voor de minst gevoelige collectie gemaakt. Hier worden collectiestukken bewaard waarvoor omwille van hun grote afmetingen geen ruimte beschikbaar is binnen in het depot. Het gaat vooral om (koperen) toestellen bestemd voor de jeneverproductie. De apparaten staan op paletten, die in deze beleidsperiode aan vervanging toe zijn. De afgesloten ruimte is momenteel niet overdekt.

Schilderijen en affiches in originele lijst worden zoveel mogelijk opgehangen in de speciale schilderijrekken. Voorwerpen worden niet rechtstreeks op de grond geplaatst, maar steeds op een hoogte van circa 10 cm op paletten of aangepaste verhoogblokjes. Kleinere objecten worden bewaard in open metalen kasten of ladekasten. De leggers van de kasten worden bekleed met een dunne museumfoam als buffer tegen condensvorming.

Kleinere en/of waardevolle voorwerpen worden bewaard in zuurvrije dozen. Papieren materiaal wordt zo veel mogelijk bewaard in zuurvrij papier/mapjes of polyestermappen op maat.

De invulling van de kasten en rekken met collectiestukken is op dit moment niet overal optimaal. Een consequentere en logischere aanpak qua schikking kan plaatsbesparend werken.

Het depot kampt steeds meer met plaatsgebrek en ook de klimaatinstallatie verouderd en vertoont gebreken. In deze beleidsperiode wordt – samen met het stadsarchief – een studie uitgevoerd naar de mogelijke opties en locaties voor een nieuw, uitgebreider depot voor de stedelijke musea en het stadsarchief samen.

Depotruimtes in het museum

In 2016-2018 maakte het Jenevermuseum deel uit van de tweede fase van RE-ORG Belgium, een project rond reorganisatie van museumdepots, georganiseerd door het Koninklijk Instituut voor Kunstpatrimonium (KIK-IRPA) in samenwerking met FARO. Het Jenevermuseum werd hierin begeleid door het M HKA (Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen).

Het Jenevermuseum focuste met RE-ORG Belgium op de reorganisatie van de zolder van de schuur en van het woonhuis waar in de loop van de jaren zogenaamde oneigenlijke depots gegroeid waren met veel wanorde en een nog niet geïnventariseerde en erg stoffige en vuile collectie.

De twee ruimtes werden in 2017-2018 aangepakt waardoor de zolderruimte van het woonhuis omgevormd wordt tot een ruimte waar papieren materiaal (vooral de bedrijfsarchieven en documentatiemappen) bewaard wordt en de zolderruimte van de schuur tot een propere ruimte waar vooral flessen en ander nog niet geïnventariseerde objecten staan die in deze beleidsperiode systematisch aangepakt kunnen worden om te inventariseren.

De principes uit RE-ORG zijn bovendien bijzonder waardevol om ook in de algemene depotwerking in het centrale museumdepot te gebruiken en zo ook daar het gebruik van de ruimte te optimaliseren.

Werkdocumenten

- > Code voor het depot
[bestaand document moet verder gefinaliseerd worden]
- > Incidentenregistratieformulier voor het museum en het depot
[opstellen van procedure voor melden van incidenten in het depot]

Specifieke collecties

Collectie bijzondere boeken

Het museum beschikt in zijn bibliotheekcollectie over enkele bijzondere oude drukken. Het gaat voornamelijk om 19de- en vroeg-20ste-eeuws materiaal dat vooral door verzuring en gebruiksschade aan verval lijdt. Zij hebben op dit moment geen inventarisnummer in de museumcollectie, maar zijn wel opgenomen in de bibliotheekdatabase in Adlib Museum Plus. Deze werken worden bewaard in de bibliotheek die beperkt geklimatiseerd is. Een oplossing dringt zich op. De meest bijzondere boeken worden momenteel in een zuurvrije doos in het centrale depot bewaard.

In deze beleidsperiode moet onderzocht worden waar en vooral hoe deze boeken best bewaard worden. Wanneer is een boek 'bijzonder'? Moet elke boek apart bekeken worden of hanteren we een datum van uitgave om te spreken over een 'bijzonder' werk. Advies hierover wordt gevraagd bij de Bibliotheek Hasselt Limburg (project preventieve conservatie Collectie Oude Drukken) en bij de vzw Vlaamse Erfgoedbibliotheek.

Collectie etiketten & papieren materiaal (tot A4-formaat maximum)

De collectie etiketten en papieren materiaal tot een formaat van maximum A4 wordt momenteel bewaard in ringmappen in polyestermappen in het bureau van de collectiemedewerker. Om praktische redenen van nabijheid van de collectie, zoals gemakkelijk consulteerbaar en dichtbij voor verwerking in de collectiemanagementdatabase Adlib Museum Plus, worden deze mappen bewust in het museum bewaard en niet in het externe centrale depot.

Actieve conservering en restauratie

De collectie is over het algemeen in goede staat. Actieve conservering en restauratie gebeuren indien de kunst- en/of technologische of wetenschappelijke waarde de kosten verantwoorden, of naar aanleiding van eigen tentoonstellingsprojecten of bruikleenverzoeken. Restauraties gebeuren steeds extern, op een wetenschappelijk verantwoorde wijze, discreet en minimaal.

Tot nog toe werden vooral actieve conserveringsbehandelingen en restauraties uitgevoerd op affiches, schilderijen en de in 2005 als monument beschermde stookinstallatie. Deze behandelingen werden steeds uitgevoerd door gespecialiseerde firma's of experts. Van de tot nog toe uitgevoerde behandelingen bestaat steeds een uitgebreid conserveringsdossier. De schilderijencollectie werd in de vorige beleidsperiode grondig aangepakt met subsidies van de provincie Limburg.

Tijdens deze beleidsperiode wordt een prioriteitenlijst van te behandelen affiches opgesteld, met daarin een overzicht van welke behandeling vereist is en door wie de behandeling uitgevoerd kan worden.

Veiligheidszorg

De collectie van het Jenevermuseum is gedeeltelijk een technische collectie. Technische collecties brengen meestal meer gevaar met zich mee dan historische of kunsthistorische collecties. Vooral als de bezoeker de objecten uit de collectie ook effectief in werking kan zien. Dit is in het Jenevermuseum het geval in de molenzaal en de stookzaal. Bij werking worden de toestellen afgeschermd in functie

van de veiligheid van de bezoekers (fysische barrières). Bezoekers worden ook attent gemaakt op de gevaren door middel van signalisatie en begeleiding.

De veiligheidszorg voor de collectie wordt onder meer beschreven in het preventie- en calamiteitenplan van het museum. Het museum nam hiertoe, samen met de andere stedelijke musea, in 2010-2011 deel aan het traject Preventie- en calamiteitenplannen voor erfgoedbeherende instellingen in netwerkverband, georganiseerd door FARO en PCCE en ondersteund door de Erfgoedcel Hasselt. Voor het centraal depot van de drie stedelijke musea moet een dergelijk plan nog gemaakt worden. Het doel is om uiteindelijk te beschikken over een gedragen en actueel calamiteitenplan voor het museum en het centraal depot, en over een netwerk met veiligheidsdiensten en andere erfgoedorganisaties. De eerste aanzet voor deze plannen werd reeds gegeven, in deze beleidsperiode worden de plannen verder op punt gesteld.

Het museum beschikt over een anti-inbraakalarm waardoor het hele gebouwencomplex – na sluitingstijd – beveiligd is. Daarnaast zijn er in de voor het publiek toegankelijke ruimtes achttien bewakingscamera's voorzien. Het systeem neemt beelden op en laat toe opgenomen beelden te bekijken. Het museum heeft geen suppoosten in de ruimtes waar collectie tentoongesteld wordt.

De volledige collectie (inclusief bruiklenen bij tijdelijke tentoonstellingen) is via de stad Hasselt verzekerd bij verzekeringsmaatschappij Ethias. Er zijn drie polissen: een polis permanent verblijf eigen collectie (polisnummer 45.062.673), een polis tijdelijke tentoonstellingen (polisnummer 45.053.428) en een polis brand (gebouwen polisnummer 38.004.050). De contacten met de verzekeringsmaatschappij verlopen in eerste instantie via de dienst verzekeringen van de stad Hasselt. In deze beleidsperiode onderzoeken we of het verzekeren van de volledige collectie nog wenselijk en aanbevolen is.

Het team Collectie is verantwoordelijk voor de eerste hulp aan de collectie tijdens en na een calamiteit. Na rapportering door de veiligheidsfunctionaris beslist het team, in overleg met de directeur, bij en na calamiteiten welke maatregelen er worden genomen ter vrijwaring van de museumcollectie. Het team volgt deze maatregelen op. In geval van nood aan de collectie wordt – wegens brandbaarheid en waterschadegevoeligheid – prioritair als volgt geëvacueerd: schilderijen, affiches, houten voorwerpen. Metalen voorwerpen zijn minder 'gevoelige' objecten en veelal moeilijk verplaatsbaar en worden als laatste geëvacueerd. De getroffen objecten worden naar het depot overgebracht. Voor het depot moet een evacuatieplan nog uitgewerkt worden.

Werkdocumenten

- > Calamiteitenplan van het museum
[algemene procedures met betrekking tot de collectie moeten nog meer in detail uitgewerkt en bekrachtigd worden]
- > Specifieke procedure over wat eerst evacueren bij de nieuwe museumopstelling in 2014
[moet nog opgesteld worden]

Gebruik van de collectie

Onderzoek naar de collectie

Het Jenevermuseum profileert zich als kennis- en expertisecentrum voor het Belgische gedistilleerd in de breedste zin. Het museum verdiept deze expertise voortdurend en deelt die met anderen.

Er is geen andere plek in België waar de kennis over het Belgische gedistilleerd op een wetenschappelijk niveau wordt opgebouwd, gestimuleerd en uitgedragen.

Het museum deelt en ontwikkelt die kennis via verschillende platformen en kanalen: via (dossier)tentoonstellingen, publicaties, adviezen, lezingen, aanwezigheid in relevante professionele netwerken maar ook via het beantwoorden van informatievragen (veelal via mail) van het publiek en erfgoedprofessionals.

Wetenschappelijk onderzoek

Onderzoek naar aspecten van het Belgische gedistilleerd verloopt grotendeels door of in samenwerking met externe experts op vraag van het museum, in functie van een project, tentoonstelling en/of publicatie. Het aandeel van het museum mag daarbij evenwel niet onderschat worden. Het museum doet vaak voorbereidend historisch onderzoek en neemt in het onderzoek door externen een sterk coördinerende en controlerende (fact checking) rol op. In dergelijke projecten wordt vaak samengewerkt met heemkundigen en amateur-historici.

Op beperkte schaal voert het museum eigen verdiepend onderzoek, veelal objectgericht onderzoek, bijvoorbeeld voor een dossiertentoonstelling. De resultaten van dit onderzoek worden verwerkt in de collectiemanagement database Adlib Museum Plus.

De onderwerpen voor wetenschappelijk onderzoek en tentoonstellingen worden vastgelegd in een meerjarenplanning.

Daarnaast faciliteert het museum ook onderzoek naar de eigen collectie door mogelijke onderwerpen of thema's te publiceren via kanalen van andere instellingen zoals Faro, Archiefbank Vlaanderen.

Onderzoekers kunnen de objecten uit de museumcollectie bestuderen na een schriftelijke aanvraag met motivatie bij de conservator of directeur. Een bezoek aan de depotruimtes gebeurt steeds onder begeleiding en in aanwezigheid van de directeur of conservator.

In de dagelijkse werking gebeurt er naar aanleiding van vragen van derden, aanwinsten in de collectie of dissociatie (verlies van contextgegevens) bij reeds geïnventariseerde collectiestukken in het museum ad hoc wetenschappelijk onderzoek door het team collectie. Zo wordt, indien dit niet wordt meegegeven door de aanbieder van een binnenkomend object onderzoek gevoerd naar de context, de datering en de vervaardiging van het object. Bij dissociatie bij collectiestukken wordt op zoek gegaan naar de juiste informatie en context.

De collectie uit het documentatiecentrum kan ter plaatse geraadpleegd worden na afspraak. De publicaties en documenten zijn niet uitleenbaar, behalve door eigen personeel in het kader van specifiek onderzoek. Deze uitleningen worden bijgehouden in Adlib Museum Plus.

Inventaris Belgische stokerijen

Het museum houdt per stokerij een digitale en/of analoge map bij waarin relevante informatie over de betreffende stokerij bewaard wordt. Deze mappen kunnen ook in het museum geconsulteerd worden door derden.

In de vaste opstelling van het museum kan de bezoeker op een multimediale kaart zoeken of er ook in zijn eigen gemeente of regio een stokerij bestond of nog steeds bestaat. Momenteel staan er 173 stokerijen op de kaart. Bij elke stokerij krijgt de bezoeker een fiche met afbeeldingen van objecten uit de museumcollectie van die stokerij en beknopte informatie over de stokerij in kwestie. Het Jenevermuseum wenst deze kaart continu uit te bereiden om zo het stokerijverleden te inventariseren en te documenteren voor de toekomst. Lokaal onderzoek naar jeneverstokerijen is daarbij erg waardevol. Hiervoor wordt in deze beleidsperiode een samenwerking opgezet en uitgebouwd met Heemkunde Vlaanderen, waarbij op een actieve manier heemkundige kringen gestimuleerd worden om dit onderzoek naar lokale stokerijen aan te pakken.

Daarnaast doorkruisen twee vrijwilligers in opdracht van het museum heel België op zoek naar sporen van het Belgische jeneververleden. Zowel van stokerijen die nog operationeel zijn, als van stokerijen waar weinig of geen fysieke restanten overblijven, maken zij uitgebreide fotoreportages. Beide vrijwilligers gaan ook ter plaatse, bij de buurtbewoners, op zoek naar informatie over de stokerijen en nemen, als dat mogelijk is, zelfs interviews af van voormalige werknemers. Ondertussen werden 53 bedrijven uitvoerig gedocumenteerd. De foto's vormen een zeer interessante aanvulling op de museumcollectie en vervolledigen de overzichtsinventaris van Belgische stokerijen.

Presentatie en exploitatie

De museumpresentatie werd in 2014 volledig vernieuwd. Het Jenevermuseum werkte hiervoor samen met het bureau Madoc. In functie van het nieuwe concept werden de te tonen collectiestukken geselecteerd. Algemene vaststelling is dat in de vorige opstelling te weinig collectiestukken getoond worden. In de nieuwe opstelling werd hieraan tegemoet gekomen. De nieuwe museale scenografie werd geen objectgerichte opstelling: de objecten worden getoond in de context van of ter illustratie van het verhaal, ongeacht hun zeldzaamheid of waarde. In de huidige museumpresentatie worden 448 objecten uit de collectie getoond.

De stookinstallatie wordt in het museum ook effectief gedurende 10 tot 12 weken per jaar gebruikt voor het produceren van jenever. Het gebruik van deze installatie heeft vanzelfsprekend consequenties voor het behoud van de installatie. Door het gebruik kunnen bepaalde onderdelen (beslagkuip, gistkuipen) corroderen waardoor waakzaamheid met betrekking tot de voedselhygiënewetgeving van groot belang is. In 2005-2006 werden restauraties aan de stookinstallatie uitgevoerd om hieraan tegemoet te komen en om, met het nodige respect voor de erfgoedwaarde, aan de vigerende veiligheidswetgeving te voldoen.

Bruikleenverkeer

Bruikleenverkeer speelt een belangrijke rol in het zichtbaar maken van de collectie. De inkomende en uitgaande bruiklenen gebeuren hoofdzakelijk in het kader van een tentoonstelling. De gehanteerde procedures voor uitgaande en inkomende bruiklenen zijn gebaseerd op Spectrum.

Het aantal uitgaande bruiklenen is wegens het erg gespecialiseerde thema beperkt, maar het Jenevermuseum staat open voor bruikleenaanvragen, zowel van museale als niet-museale partners. Het museum beschikt over een eigen bruikleenovereenkomst, die in tweevoud ondertekend moet worden door de bruikleengever en de bruikleenemer. Het inpakken van de voorwerpen gebeurt door het museum, de wijze van transport wordt onderling afgesproken. Voor alle uitgaande bruiklenen wordt gevraagd dat de bruikleenemer deze verzekert van nagel tot nagel. Bruiklenen worden geregistreerd in Adlib Museum Plus.

Het museum heeft enkele langlopende uitgaande bruiklenen, onder meer in de vaste opstelling van het Belvue Museum in Brussel (8 objecten) en in het Radisson Blu Hotel in Hasselt (11 objecten).

Inkomende bruiklenen gebeuren hoofdzakelijk in het kader van tentoonstellingen die het museum zelf organiseert en in functie van het concept van de betreffende tentoonstelling. Het museum beschikt over een faciliteitenrapport. Voor inkomende bruiklenen houdt het museum zich aan de voorwaarden opgelegd door de bruikleengever en beschreven in de door de bruikleengever opgestelde bruikleenovereenkomst. Het museum heeft enkele langlopende inkomende bruiklenen van privépersonen en musea zoals het MAS en het MIAT (zie 'deelcollecties'). Deze stukken vullen hiaten in de eigen collectie en zijn te zien in de vaste opstelling van het museum.

Werkdocumenten

- > Bruikleenovereenkomst
- > Faciliteitenrapport

Actiepunten

Voor het Jenevermuseum is de collectiemanagementdatabase de kern van het hele collectiebeleid. De collectiedatabase is immers het kennis- en beheersinstrument van de collectie. Binnen de reguliere museumwerking rond collectie blijft de collectiedatabase dus het belangrijkste instrument en wordt het continu up-to-date gehouden.

ACTIEPUNT	PLAN VAN AANPAK	TIMING	UITVOERDER(S)	PARTNER(S)
Collectiebeleid				
Vormingen rond collectie(beleid) volgen	Opvolgen van het aanbod via FARO en andere instellingen en kanalen op het vlak van collectie in België en Nederland	2018-2023 (in functie van het aanbod)	Conservator Collectiemedewerker	n.v.t.
Collectieprocedures aanpassen	De collectieprocedures en bijhorende formulieren worden aangepast in functie van de collectiebruikleenovereenkomst tussen stad en vzw	2018	Conservator	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt
Actualiseren van het collectieplan	Tussentijdse actualisering inplannen om de vordering te evalueren	jaarlijks	Conservator	n.v.t.
Herkennen en verzamelen				
Inspelen op het aanbod van de markt, bestuderen van aanbod schenkingen voor aanvaarding	Aftoetsen van selectiecriteria en prioriteiten, vastgelegd in het collectieplan	2018-2023	Directeur Conservator	n.v.t.
Waarderen van deelcollectie kuipersmateriaal (127 objecten) en materiaal voor koperbewerking (88 objecten)	Onderdeel van pilootproject van CAG, ism Texture, Openluchtmuseum Bokrijk, Museum van de Belgische bierbrouwers en Jenevermuseum	2018-2019	Medewerkers CAG Conservator	CAG Texture Openluchtmuseum Bokrijk Museum van de Belgische bierbrouwers
Waarderen twee deelcollecties	Op basis van inzichten van eerste project	2020-2023	Conservator Collectiemedewerker	CAG ETWIE Openluchtmuseum Bokrijk
Opstellen afstotings- of ontzamelplan		2021	Directeur Conservator	CAG ETWIE Openluchtmuseum Bokrijk

Inventariseren				
Wegwerken van nog niet geïnterpreteerde stukken	Labelen, fotograferen en registreren (basisregistratie) van de nog niet geïnterpreteerde stukken (min. 3.000 objecten)	2018-2020	Collectiemedewerker en eventuele vrijwilligers, in overleg met conservator	n.v.t.
Bedrijfsarchieven	Reinigen, beschrijven en inventariseren	2018-2023	Vrijwilliger	n.v.t.
Thesaurus	Opschonen van gebruikte thesauri, volgens standaardthesauri: - objectnamen (2018) - vervaadigers (2018-2021)	2018-2021	Conservator	n.v.t.
Standplaatscontrole	Uitvoeren standplaatscontroles in depots en gegevens aanvullen in Adlib	2018-2023	Conservator Collectiemedewerker	n.v.t.
Strategie rond digitaliseren	- Verder digitaliseren van collectie, volgens een prioriteitenplan - Ontwikkelen van een strategie rond het bewaren van digitale bronnen	2019-2023	Directeur Conservator	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt Stadsarchief Helics Packed
Erfgoedplus.be	Jaarlijks aanleveren van contingent records voor publicatie op Erfgoedplus.be en Europeana	2018-2023	Conservator Collectiemedewerker	Vlaanderen, departement Cultuur, Jeugd en Media
Behoud en beheer				
Code voor depot	Uitwerken van plan voor toegangsbeheer, veiligheid, calamiteiten in het depot	2018-2023	Diensthoud museum, in overleg met conservator	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt
Standplaats van objecten in depot verbeteren, conservatorisch en naar plaatsing	Ordenen en conservatorische maatregelen treffen	2018-2023	Conservator Collectiemedewerker	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt
Re-Org project in depotruimtes schuur zolder en woonhuis zolder	Finaliseren van project volgens richtlijnen van Re-Org	2018	Conservator Museummedewerkers	KIK-IRPA M HKA
Collectie bijzondere boeken – hoe best bewaren?	Contact zoeken met erfgoedbibliotheek Limburg en Vlaamse erfgoedbibliotheek omtrent problematiek	2019-2020	Conservator, in overleg met directeur	Vlaamse Erfgoedbibliotheek Bibliotheek Limburg Hasselt

Nieuw gezamenlijk depot voor musea en stadsarchief	- Opstarten traject via haalbaarheidsstudie - Uitwerken plan van eisen - Realiseren plan	2018-...	Diensthofd Musea Conservator	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt Stadsarchief
Prioriteitenlijst te behandelen/restaureren stukken (affiches) en zoeken naar gepaste behandeling		2018-2023	Conservator	Externe conservatoren- restauratoren
Finaliseren calamiteitenplan	Bestaande procedures verfijnen voor collectie-aangelegenheden	2018	Conservator	Het Stadsmus Modemuseum Hasselt
Immateriaal cultureel erfgoed				
In kaart brengen en documenteren van tradities, rituelen, recepturen en andere sociale gebruiken m.b.t. het ambacht en vakmanschap van het stoken enerzijds en de Belgische borrelcultuur anderzijds	- Uitrollen van participatieproject iedereen Jeneverbaron binnen en buiten de provincie - Onderzoek naar mogelijkheden rond documenteren van resultaten	2018-2023	Directeur Conservator Stafmedewerkers Vrijwilligers	Werkplaats immaterieel erfgoed CAG ETWIE Packed
Opnemen van vakmanschap rond stoken en borrelcultuur op Inventaris Vlaanderen voor Immaterieel Cultureel Erfgoed	Opstellen dossier	2019-2023	Directeur Conservator Stafmedewerkers	Werkplaats immaterieel erfgoed CAG ETWIE
Operationeel maken apparatuur uit museumcollectie	- Vrijwilligerspool samenstellen - Restaureren & operationeel maken - Kennis delen	2019-2023	Directeur Conservator Museumstoker Vrijwilligers	Vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt ETWIE
Gebruik van de collectie				
Onderzoek	Onderzoek naar de collectie faciliteren via verschillende kanalen en wetenschappelijk onderzoek begeleiden	2018-2023	Directeur Conservator	Universiteiten, hogescholen en andere onderwijs- of onderzoeksinstituten
Uitbouwen inventaris Belgische stokerijen	Samenwerking en plan van aanpak uitwerken en concretiseren in samenwerking met Heemkunde Vlaanderen	2018-2023	Directeur Conservator	Heemkunde Vlaanderen

Bijlage

Collectiebruikleenovereenkomst tussen de stad Hasselt en de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt

BRUIKLEENOVEREENKOMST

Deze bruikleenovereenkomst is gesloten overeenkomstig de hieronder vermelde bruikleenvoorwaarden tussen de ondertekenden

Bruikleengever

de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt, 0421.028.104, Witte Nonnenstraat 19, 3500 Hasselt, vertegenwoordigd door de raad van bestuur, voor wie optreden de heer Patrick Reygel, voorzitter, en de heer Tony Hermans, secretaris, hierna vermeld als 'bruikleengever',

Bruikleennemer

de stad Hasselt, vertegenwoordigd door het college van burgemeester en schepenen, voor wie optreden mevrouw Nadja Vananroye, burgemeester, en de heer Joost Laureys, waarnemend stadssecretaris, hierna vermeld als 'bruikleennemer'.

Artikel 1 | Voorwerp van de overeenkomst

1. Het voorwerp van de overeenkomst betreft de collectie in eigendom van de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt op 24/11/2017 bestaande uit 27.077 objecten en 2.142 boeken, beschreven in de collectiedatabase Adlib die door de bruikleengever in bruikleen gegeven wordt aan de bruikleennemer. De lijst met inventarisnummers en summiere beschrijving is als bijlage 1 gehecht aan deze bruikleenovereenkomst.
2. Alle op 24/11/2017 nog niet geregistreerde objecten en boeken aanwezig in het museum en in het depot maken na registratie deel uit van deze overeenkomst.
3. Alle objecten en boeken door de bruikleengever verworven na 24/11/2017 maken automatisch deel uit van deze bruikleenovereenkomst.

Artikel 2 | Duur - einde

1. De bruikleengever verbindt zich er, overeenkomstig art. 1875 Burgerlijk Wetboek toe de objecten voor een periode van 30 jaar in bruikleen te geven. De overeenkomst gaat in op 01/15/2018 en eindigt op 31/12/2047.
2. Bij het verstrijken van de termijn zal deze stilzwijgend, telkens met 10 kalenderjaren en tot beëindiging van de overeenkomst verlengd worden.
3. Elke aanvraag om de overeenkomst eenzijdig te beëindigen, dient minstens 3 jaar voor het verlopen van de overeenkomst op voorhand per aangetekend schrijven te worden meegedeeld.
4. Bij ontbinding van de vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt wordt de eigendom van de collectie integraal en kosteloos overgedragen aan de bruikleennemer, zoals gesteld in de art. 34 §4 van de statuten van de vereniging.

Artikel 3 | Rechten en plichten van de bruikleengever

1. De bruikleengever blijft, zolang de vereniging blijft bestaan, eigenaar van de werken.
2. De bruikleengever draagt aan de bruikleennemer het recht over om de collectie te fotograferen, te filmen, te reproduceren of openbaar te maken voor wetenschappelijke, educatieve, sociaal-culturele of publicitaire doeleinden ten behoeve van het museum.
3. De bruikleengever verbindt zich ertoe de collectie (of delen ervan) niet te verkopen, tenzij aan de bruikleennemer.
4. De bruikleengever houdt zich aan hetgeen is bepaald in de Icom Code of Ethics for Museums.

Artikel 4 | Rechten en plichten van de bruikleennemer

1. De bruikleennemer verbindt zich om de nodige inspanningen te verrichten tot het verkrijgen van de auteursrechten.
2. De bruikleennemer informeert de bruikleengever één keer per jaar welke objecten voor welke doeleinden gefotografeerd of gereproduceerd werden.
3. De bruikleennemer mag objecten uit de collectie op haar beurt in bruikleen geven aan een derde persoon of instelling indien dit past binnen het collectiebeleid opgenomen in het collectieplan.
4. De bruikleennemer informeert de bruikleengever één keer per jaar welke objecten aan wie in bruikleen gegeven werden.
5. De bruikleennemer aanvaardt alle verantwoordelijkheid en risico's verbonden aan het in bruikleen nemen en verbindt er zich toe om de hem toevertrouwde collectie als een goede huisvader en op een deskundige wijze te bewaren en te beheren.
6. De collectie wordt door de bruikleennemer op een zodanige plaats ondergebracht en bewaard dat de kans op diefstal, verlies, beschadiging of vernietiging voorkomen wordt of zo gering mogelijk is.
7. De bruikleennemer staat in voor het bewaren van de collectie in zo optimaal mogelijke en voor de collectie passende klimaatomstandigheden zodat de collectie in fysiek goede staat blijft.
8. De bruikleennemer bevordert de (digitale) toegankelijkheid en zichtbaarheid van de collectie in zijn beheer.
9. De bruikleennemer is er toe gehouden elke beschadiging of elk verlies of diefstal van in bruikleen gegeven objecten, van welke aard of omvang ook, na vaststelling ervan te melden aan de bruikleengever.
10. De bruikleennemer registreert de museale objecten op zodanige wijze dat de objecten kunnen worden geïdentificeerd aan de hand van een inventarisnummer en afbeelding, dat de actuele juridische status, standplaats en fysieke staat van de objecten vastligt en dat de collectie beschreven is volgens de standaarden geldend binnen de museale sector.
11. Voor zover nog niet alle collectiestukken geïventariseerd zijn, zorgt de bruikleennemer ervoor dat deze zo snel mogelijk volgens de museale standaarden geïventariseerd worden.
12. De bruikleennemer beslist autonoom en op basis van het collectieplan over het noodzakelijke karakter van restauratiebehandeling, actieve conservering of andere ingrijpende bewerkingen. De bruikleennemer laat dergelijke bewerkingen steeds uitvoeren door professionele restauratoren.
13. De bruikleennemer brengt de bruikleengever één keer per jaar op de hoogte van de acties ondernomen inzake restauratie en actieve conservering.
14. Waardering van de collectie (of delen ervan) gebeurt steeds volgens de algemeen geldende museale regels en afspraken en in overleg met de bruikleengever.
15. De bruikleennemer houdt zich aan hetgeen is bepaald in de Icom Code of Ethics for Museums.

Artikel 5 | Kosten

Beide partijen verklaren en bevestigen dat huidige overeenkomst 'om niet' (zonder tegenprestatie) gesloten is.

1. De kosten voor bewaring en beheer worden gedragen door de bruikleennemer. De bruikleengever is geen vergoeding verschuldigd aan de bruikleennemer.
2. De bruikleennemer neemt ook de kosten verbonden aan noodzakelijke conservatorische ingrepen voor zijn rekening.

Artikel 6 | Verzekering

De collectie wordt in zijn totaliteit niet verzekerd voor permanent verblijf. Op aangeven van de conservator kunnen delen van de collectie verzekerd worden tegen diefstal, brand, waterschade en eventuele andere risico's bij een Belgische verzekeringsmaatschappij.

Artikel 7 | Toepasselijke wetgeving

Elke betwisting die niet in der minne kan worden geregeld zal uitsluitend door de rechtbanken van Hasselt worden beslecht. De partijen zullen voor het overige verwijzen naar de voorschriften van het Belgisch Burgerlijk Wetboek betreffende de bruiklening.

Bijlage 1: overzicht collectie vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt

Opgemaakt te Hasselt op datum, _____ in tweevoud waarvan elke partij erkent een origineel exemplaar ontvangen te hebben.

Bruikleengever

Patrick Reygel
voorzitter
vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt

Tony Hermans
secretaris
vzw Nationaal Jenevermuseum Hasselt

Bruikleennemer

Nadja Vananroye
burgemeester
stad Hasselt

Joost Laureys
wnd stadssecretaris
stad Hasselt